

KNJIGE U KNJIZI – VRIJEDNE ZNANSTVENE RASPRAVE O HRVATSKIM KNJIŽEVNICIMA

(Vlado Pandžić, *Kijevske rasprave o hrvatskim književnicima*, Redak, Split, 2011.)

Kijevske rasprave o hrvatskim književnicima, nova knjiga Vlade Pandžića, redovitoga profesora na zagrebačkome Filozofskom fakultetu, nisu, kako to autor skromno u predgovoru navodi, neusklađene i neujednačene rasprave. Upravo suprotno; širinom i dubinom obrađenih tema višestruko poticajne, sabrane u jednoj knjizi pokazuju i potvrđuju dugogodišnju autorovu zaokupljenost ponajprije recepcijom književnosti, što je danas vrlo aktualno istraživačko područje, ali i govorništvom i književnopovijesnim temama. Posrijedi je deset rasprava, izvornih znanstvenih radova koji su nastajali sustavnim istraživanjima, a objavljivani su deset godina uzastopce u zbornicima Kijevskih književnih susreta, značajne kulturne manifestacije u sklopu koje se održava međunarodni znanstveni skup svake godine posvećen drugomu hrvatskom književniku. Rasprave u knjizi donesene su onim redoslijedom kojim je pojedini književnik bio temom tih znanstvenih skupova (odličan podsjetnik!) pa knjiga počinje raspravom o Dinku Šimunoviću, nastavlja onom o Milanu Begoviću, Antunu Gustavu Matošu, Antunu Branku Šimiću i Tinu Ujeviću do rasprava o Vladi Gotovcu, Juri Kaštelanu, Ivanu Raosu, Borisu Maruni i Ivanu Slamnigu, u vremenskom okviru od 2002. do 2011. Prikazat ćemo ih po istraživačkim temama.

Najveći broj radova, njih šest, bavi se recepcijom: školskom recepcijom književnoga djela Dinka Šimunovića i Milana Begovića, rodoljubnih i domoljubnih Matoševih pjesama te suvremenom recepcijom pjesama Jure Kaštelana i Borisa Marune. Tomu valja pridodati i rad u kojem se prikazuje, pomno raščlanjuje i prosuđuje srednjoškolski i sveučilišni priručnik Ivana Slamniga *Svjetska književnost zapadnoga kruga* i njegova četrdesetogodišnja recepcija te ustvrđuje da ta knjiga „pripada Slamnigovim knjigama koje su imale najbrojnije čitateljstvo.” Glede metodologije i obuhvaćenoga vremenskog raspona posebnu pozornost zavrjeđuju istraživanja školske recepcije, tim više imamo li na umu, podsjetit će nas autor, da učenici i studenti čine tri četvrtine ukupnoga čitateljstva

u Hrvatskoj. Ta su istraživanja opsežna, sežu od početaka recepcije Šimunovićeve, Begovićeve i Matoševa književnoga djela u hrvatskoj školi početkom 20., odnosno koncem 19. stoljeća, do današnjih dana. Činjenice na temelju kojih se donose zaključci crpljene su iz raznovrsnih izvora (tekstova o književnicima, nastavnih programa, udžbenika, bilježaka u školskim dnevnicima, izvješća o nastavnoj praksi, izjava bivših učenika...) do kojih je, reći će autor, „nerijetko trebalo preko zapreka”. Sustavno i pregledno predstavljeni rezultati istraživanja pokazuju povezanost političkih prilika i školske recepcije povijest koje, slažemo se s autorom, sugerira postojanje posebne književne vrijednosti. U dvama se priložima, *Jure Kaštelan u očima naših suvremenika* i *Pjesnik Boris Maruna u očima naših suvremenika*, donose rezultati istraživanja suvremene recepcije tih književnika. Među ostalim zaključuje se kako je Kaštelan „u razdoblju od 1960. do 1990. uglavnom doživljavan kao 'državni pjesnik', a nakon 1990. mnogi ga doživljavaju ponajprije kao pjesnika ljubavnih i misaonih pjesama”, dok vrlo dobra recepcija Maruninih pjesama upućuje na to da bi ih trebalo uključiti u osnovnoškolsku i srednjoškolsku nastavu književnosti. Pripominjemo kako navedene radove vidimo kao nezaobilazne priloge za kakav budući povijesni pregled školske recepcije književnosti.

Nove uvide, koje povijest književnosti ne će smjeti zaobići, donose *Rodbinski prilozi za životopis Antuna Branka Šimića* i *Prilozi za životopis Tina Ujevića*. U prvima (a oni su iz „prve ruke”, Šimić je naime autoru ujak), iznose se do sada nepoznate a bitne činjenice o životu i djelu toga velikoga hrvatskog pjesnika omeđene godinama 1913., kada on napušta Franjevačko sjemenište na Širokom Brijegu, i 1917., kada nastaje velika preobrazba u njegovu književnom stvaranju. Temeljeni na sjećanjima članova obitelji, rođaka i prijatelja *Rodbinski prilozi* znanstveno su obrađeni, s precizno navedenim nadnevcima pojedinih događanja te s utemeljenim autorovima komentarima. Opremljeni su opsežnim svrhovitim podrubnicama u kojima se ujedno ocrtava obiteljska drama Šimićevih, drama roditelja koji su nadživjeli troje svoje djece, rano preminuloga pjesnika, kćer učiteljicu i pjesnikinju, koju su ubili partizani, i književnoga kritičara Stanislava Šimića. Autor također najavljuje monografiju *Anđa Anđela Šimić, ubijena pjesnikinja i učiteljica*. Rad *Prilozi za životopis Tina Ujevića* iscrpna je rasprava nastala na temelju autorovih izvornih istraživanja utjecaja koji su na životni put (i djelo) Tina Ujevića izvršili članovi obitelji Šimić (Antun Branko, Stanislav, Anđela), francu-

ski diplomat Pierre Combret de Lanux i Jakov Bašić, hrvatski politički emigrant (haesesovac) u SAD-u. U odnosu na radove objavljene u kijeviskom zborniku u knjizi su oba teksta znatno proširena. *Prilozi za životopis Tina Ujevića* obasižu gotovo stotinu stranica. Dodamo li tomu da se čitaju s lakoćom, kao zanimljiva priča, samo bi taj rad mogao biti posebnom knjigom, dok će *Rodbinski prilozi za životopis Antuna Branka Šimića*, obavješćuje autor, i biti poglavljem istoimene knjige.

U *Prilozima za govornički portret Vlade Gotovca* težište je na raščlambi i prosudbi povijesnih Gotovčevih govora, ali i tu će čitatelj naći nekoliko pa i anegdotskih zanimljivosti o tom znamenitome hrvatskome govorniku. U raspravi *Prosjачka govornička škola u Raosovu romanu „Prosjaci & sinovi“* pozornost pak privlači već samo postavljanje istraživačkoga problema – usporedbe Raosove i klasične retorike. Među njima, ne dovodeći u pitanje izvornost Raosova govorništva, autor pronicavo zapaža mnoge sličnosti. Osobito je dojmlija usporedba Prpina dočića, gdje stari Kikaš sa svojom prosjačkom družinom obavlja „posljednje govorničke i glumačke pripreme prije odlaska na posao u Hercegovinu“, i prostora antičkih govorničkih učilišta te uzorno provedena raščlamba iz koje izrastaju govornički portreti „prosjaka `od zanata`“.

Kazalo imena i Bilješka o piscu, što ih je priredila urednica Mila Pandžić, te popis literature s više od tristo bibliografskih jedinica doneseni su na kraju knjige.

Knjiga *Kijevske rasprave*, kojom se Vlado Pandžić još jednom potvrdio kao vrstan proučavatelj književnosti, zainteresiranom čitatelju pruža obilje zanimljivog štiva o hrvatskim književnicima. Svjedoči ujedno o iznimnom značaju Kijeviskih književnih susreta na poticaj kojih je i nastala.

Jadranka Nemeth-Jajić